

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Кваліфікаційна робота

з теми: **««ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМОРОЗВИТКУ ТА
САМООРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «СЕРЕДОВИЩЕ СОЦІАЛІЗАЦІЇ» НА УРОКАХ
ТЕХНОЛОГІЙ»»**

Виконала:
здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти
PO2-M22z групи
спеціальності 013 Початкова освіта
(заочна форма навчання)
Миханчук Оксана Вікторівна

Керівник:
Дорож Ірина Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри теорії та методик
початкової освіти

Рецензент:
Галаманжук Леся Людвигівна,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії та методик дошкільної
освіти

Кам'янець - Подільський – 2024

З М І С Т

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМОРОЗВИТКУ ТА САМООРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «СЕРЕДОВИЩЕ СОЦІАЛІЗАЦІЇ» НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	8
1.1. Дефінітивний аналіз філософсько-педагогічного та психологічного аспектів саморозвитку та самоорганізації особистості	8
1.2. Саморозвиток та самоорганізація навчальної діяльності учнів початкової школи як вимога реформації освіти.....	19
1.3. Уроки технологій як середовище формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів.....	33
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМОРОЗВИТКУ ТА САМООРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «СЕРЕДОВИЩЕ СОЦІАЛІЗАЦІЇ».....	41
2.1. Структура діяльності саморозвитку та самоорганізації і засоби діагностики їх сформованості в учнів початкової школи.....	41
2.2. Педагогічні умови формування здатності саморозвитку та самоорганізації молодших школярів під час вивчення змістової лінії «Середовище соціалізації» на уроках технологій	48
2.3. Організація та результати експериментального дослідження.....	55
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сьогодні одним із пріоритетних завдань психолого-педагогічної науки є проблема формування здатності до саморозвитку та самоорганізації у молодших школярів. Саморозвиток та самоорганізацію розглядаються як важливий засіб трудового, морального та санітарно-гігієнічного виховання учнів.

Оволодіння способами самоорганізації та саморозвитку дозволяє зменшити залежність дитини від оточуючих, сприяє підвищенню її впевненості у своїх силах, створює передумови для навчання іншим видам діяльності та підготовки до самостійної життєдіяльності. Від рівня сформованості цих здібностей як найважливішого компонента самостійності залежить соціальна адаптація молодших школярів, їх цілеспрямованість та включення у суспільно корисну працю.

Нова українська школа як новий концепт реформування змісту шкільної освіти покликана «активізувати процес становлення самостійної особистості, створюючи умови для її самореалізації у подальшому житті. Це передбачає формування у школяра позиції суб'єкта діяльності, який здатний самостійно формулювати цілі, обирати шляхи, способи і засоби їх досягнення, організовувати, регулювати і контролювати їх реалізацію» [16].

Вирішення цієї проблеми необхідно розпочинати ще у початковій школі, оскільки саме тоді у дитини формуються основи навчальної діяльності, її мотиви, потреба і здібності саморозвиватися. Формування самостійності у молодшому шкільному віці можна назвати одним із пріоритетних завдань початкової школи.

Процес формування особистості молодшого школяра у навчальній діяльності розкрито в багатьох наукових працях. Аналіз психолого-педагогічних досліджень із проблем самоорганізації освітнього процесу дає змогу виокремити декілька основних напрямів: організація самостійної діяльності (А. Беляєва, Г. Михайленко, П. Підкасистий, І. Шимко, Я. Кодлюк); взаємозв'язок самоорганізації та мотивації навчальної діяльності

(І. Бех, Г. Коган); взаємозв'язок самоорганізації та самоконтролю (В. Кремень, Я. Устинова); формування культури самоорганізації (Г. Гмизіна, В. Онищук); зв'язок компонентів самоорганізації з успішністю (О. Ішков, М. Мур); формування прийомів самоорганізації (В. Львович).

Психолого-педагогічні основи формування саморозвитку та самоорганізації особистості і діяльності розкрито в дослідженнях Г. Костюка, О. Савченко, І. Бега, Н. Бібік, М. Вашуленка, О. Онопрієнка, С. Максименка, О. Скрипченка та ін. Процес формування самоорганізації навчальної діяльності знайшов своє відображення в працях Ю. Бабанського, І. Гука, О. Демченко, Г. Когана, В. Кременя, О. Малихіна, Т. Мунтян, В. Лутая, І. Шимко та ін. Самоорганізація як педагогічне явище досліджували А. Макаренко, В. Сухомлинський, С. Шацький та ін. Самостійність розглядається як поведінкова сторона самоорганізації у працях В. Бондаря, Т. Лобободи, О. Пономарьова, О. Савченко, М. Фіцули та ін.

Проте проблема формування вміння саморозвитку та самоорганізації навчальної діяльності учнів початкової школи і досі цілісно не відображена в наукових працях, хоча сучасна освітня ситуація потребує її методичного забезпечення.

Законом України «Про освіту» [50], Державним стандартом початкової загальної освіти [16], Концептуальними засадами реформування середньої школи «Нова українська школа» [45], Типовими освітніми програмами для 1-2 та 3-4 класів передбачено формування особистості зі сформованими базовими життєвими компетенціями, здатної забезпечити власне життя, яка вміє самостійно знаходити вирішення життєвих проблем. Зокрема програмовий матеріал змістової лінії «Середовище соціалізації» технологічної освітньої галузі передбачає збагачення досвіду учнів навичками самообслуговування.

Проте суперечності між потребою формувати особистість школяра, здатного до навчання впродовж життя відповідно до власної траєкторії розвитку, та існуючими підходами до нього як до об'єкта впливу, а не особистості, що здатна до саморозвитку та самоорганізації, та технологічною

освітньою галуззю як засобом здобуття практично-технологічних умінь учнів і як засобом саморозвитку та самоорганізації.

Саме тому у системі початкової освіти актуальним є формування в учнів молодшого шкільного віку здатності до саморозвитку та самоорганізації навчальної діяльності через змістову лінію «Середовище соціалізації» на уроках технологій. Це зумовило вибір теми дослідження **«Формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів в ході вивчення змістової лінії «Середовище соціалізації» на уроках технологій».**

Об'єкт дослідження: здатність саморозвитку та самоорганізації молодших школярів.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів в ході вивчення змістової лінії «Середовище соціалізації» на уроках технологій

Мета дослідження: обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів в ході вивчення змістової лінії «Середовище соціалізації» на уроках технологій.

Для досягнення мети дослідження визначено такі **завдання:**

- 1) конкретизувати зміст основних дефініцій дослідження, виокремити психолого-педагогічні особливості здатності саморозвитку та самоорганізації молодших школярів;
- 2) визначити структуру здатності саморозвитку та самоорганізації молодших школярів, уточнити критерії і показники для визначення рівнів його сформованості;
- 3) з'ясувати дидактичний потенціал змістової лінії «Середовище соціалізації» уроків технологій в освітньому процесі початкової школи;
- 4) обґрунтувати педагогічні умови формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів змістової лінії «Середовище соціалізації» на уроках технологій;
- 5) експериментально перевірити ефективність педагогічних умов

формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів в ході вивчення змістової лінії «Середовище соціалізації» на уроках технологій..

Методи дослідження. Досягненню мети та реалізації визначених завдань сприяло використання комплексу методів дослідження: *теоретичних* (вивчення, аналіз та узагальнення філософської, психолого-педагогічної, методичної літератури, які використовували для визначення сутності основних понять дослідження), *емпіричних* (діагностичні (анкетування учителів та учнів, інтерв'ювання, бесіда, тестування); обсерваційні (спостереження, ранжування, самоспостереження), що дали змогу вивчити стан проблеми на практиці; експериментальні (діагностичний, констатувальний, формувальний експеримент), які використовували для організації експериментального дослідження) та *методів математичної статистики* (аналіз результатів проведеного дослідження було здійснено за допомогою методів кількісної обробки отриманих даних, що забезпечило достовірність результатів експерименту).

Практичне значення полягає в тому, дослідження визначається виявленням у розробці та впровадженні методичного інструментарію формування саморозвитку та самоорганізації здобувачів початкової освіти на уроках «Дизайн і технології». Розроблено та експериментально апробовано систему педагогічні умови, вправи та завдання спрямовані на формування саморозвитку та самоорганізації здобувачів початкової освіти на уроках технологій, методичну доцільність її використання у процесі технологічної освіти молодших школярів в умовах концепції Нової української школи.

Апробація результатів дослідження. Експериментальною базою дослідження були заклади загальної середньої освіти, а саме: Кам'янець-Подільська гімназія №4 Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області, Кам'янець-Подільський ліцей №6 Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області.

Крім того, апробація та впровадження результатів дослідження

здійснювалося шляхом доповідей на міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах. Результати дослідження обговорювались на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та на заняттях наукового гуртка «Виховання молодших школярів засобами художньої праці»

Публікації. Було опубліковано статтю: «Місце самоосвіти та самоорганізації молодших школярів в концепції НУШ» (2023).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Наукова складається зі вступу, двох розділів, висновків, , списку використаних джерел (87) додатків. Обсяг основного тексту становить 72 сторінки.

ВИСНОВКИ

Проблема формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів є актуальною і малодослідженою. У процесі дослідження охарактеризовано феномен самоорганізації як філософську та психолого-педагогічну основу формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів, сутність якого полягає в комплексі вмінь проєктувати свою діяльність, стимулювати актуалізацію своїх можливостей, контролювати, аналізувати та здійснювати корекцію власної діяльності, моделювати майбутню діяльність, визначати її структуру та етапи. Таким чином, самоорганізація навчальної діяльності передбачає здійснення таких самопроцесів: самомотивації, самоактуалізації, самопланування, саморегуляції, самопізнання, самоосвіти, самоаналізу, самоконтролю, самооцінки.

Визначено дидактичний потенціал технологічної освітньої галузі, зокрема змістовій ліній «Середовище соціалізації». Вивчення та аналіз психолого-педагогічної літератури, досліджень дали змогу припустити, що це сприятлива сфера формування досліджуваних якостей особистості.

Структура здатності до саморозвитку та самоорганізації охоплює такі компоненти: мотиваційний, що передбачає формування цілей та мотивів здійснення самоосвітньої діяльності та бажання здійснювати її самостійну організацію; когнітивно-змістовий, що реалізується через зміст навчальних предметів у початковій школі, зміст самостійної роботи, передбачений програмою в межах вивчення відповідних предметів, та зміст самопроцесів особистості в контексті діяльності навчання; операційно-діяльнісний, що охоплює навчальні дії, способи діяльності та операції, що здійснює учень у процесі самоорганізації навчальної діяльності; оцінно-рефлексивний, що передбачає сформованість в учня початкової школи вміння аналізувати та коригувати власну навчальну діяльність, яка ґрунтується на рефлексії.

Для комплексної діагностики рівня сформованості досліджуваних якостей особистості в учнів початкової школи визначено критерії та їх показники: мотиваційно-цільовий критерій (визначається зацікавленістю на

уроках технологій, як формі ефективної роботи; умінням планувати виконання навчального завдання, визначати мету навчання та план дій; відсутністю потреби у жорсткому контролі); пізнавально-інформаційний критерій (передбачає активне застосування та структурування засвоєних знань та використання при вивченні ЗЛ «Середовище соціалізації» на уроках технологій для самоосвіти щодо позапрограмного матеріалу); процесуальний критерій (охоплює наполегливість, ініціативність, прагнення до самостійності, творчість та активність у процесі вирішення навчальних завдань на уроках технологій); особистісно-результативний критерій (означений усвідомленими мотивами рефлексивної діяльності; проявами рефлексії та саморефлексії навчальної діяльності й власної особистості, зокрема на уроках технологій; схильністю до розуміння своїх сильних і слабких сторін та до усунення помилок).

На основі визначених критеріїв і показників як ознак сформованості компонентів саморозвитку та самоорганізації діагностовано рівні (елементарний, достатній, високий та творчий) його сформованості.

Експериментальне дослідження проведено у три етапи. На констатувальному етапі експерименту за допомогою діагностичного інструментарію (спостереження, анкетування, опитування тощо) було визначено недостатньо високі показники рівня сформованості вміння самоорганізації навчальної діяльності.

Формувальний етап полягав у впровадженні в освітній процес методики реалізації педагогічних умов формування здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів в ході вивчення змістової лінії «Середовище соціалізації» на уроках технологій: безпосередня участь дитини у праці: чим раніше дитина буде долучена до праці, тим успішнішим буде процес формування навичок; у дитини від народження є нахил до діяльності, а для того, щоб розвинути його в потребу у праці, важливо з дитинства залучати дитину до повсякденної побутової праці; праця для дитини повинна бути необхідністю, обов'язком; важливо у школі та вдома створювати таку систему життя дитини, такі умови, які б спонукали її до праці, привчали долати

труднощі; особистий приклад учителя додає дитині рішучості та впевненості; праця повинна змінюватися відпочинком, тому що напруження викликає перевтому; чергування різних видів діяльності є необхідною умовою зняття перевтоми.

Для перевірки ефективності експериментального навчання на завершальному етапі експерименту було проведено контрольне спостереження за допомогою комплексу діагностичних методик, проаналізовано отримані дані та здійснено інтерпретацію результатів.

Для оцінювання сформованості здатності до саморозвитку та самоорганізації молодших школярів було розроблено основні критерії (мотиваційно-цільовий, пізнавально-інформаційний, процесуальний, особистісно-результативний) і їх показники для визначення рівнів сформованості компонентів уміння самоорганізації навчальної діяльності учнів початкової школи.

Аналіз результатів формувального етапу експериментального дослідження засвідчив дієвість впровадження педагогічних умов в освітній процес початкової школи. Це підтверджують позитивні зміни рівнів сформованості компонентів вміння самоорганізації навчальної діяльності. На прикінцевому етапі кількість учнів, що володіли елементарним рівнем, становив лише 12 %. На високому рівні сформованості компонентів вміння самоорганізації навчальної діяльності кількість учнів збільшилась з 23% до 31 %. На творчому рівні приріст становив 38 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверін М., Аверіна Т., Болотіна Ю. Концепція самоорганізації розвитку особистості учня у навчально-виховному процесі. *Рідна школа*, 2000. № 8. С. 53–60.
2. Амонашвили Ш. А. Виховна робота та освітня функція оцінки навчання школярів. Київ. 2005. 297 с.
3. Байбара Т. М. Компетентнісний підхід в початковій освіті: теоретичні засади. *Початкова школа*. 2010. № 8. С. 46-50.
4. Бех І. Д. Молодший школяр у вікових закономірностях. *Початкова школа*. 2015. № 1. С. 10–13.
5. Бирка М. Ф. Теоретико-методичні основи побудови критеріальної бази для оцінювання рівня професійного розвитку вчителів природничо-математичних дисциплін. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки*. 2017. № 156. С. 29–35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2017_156_5 (дата звернення: 18.02.2020).
6. Бріцкан Т. Активізація навчально-творчої діяльності молодших школярів як умова успішного навчання математики. *Збірник наукових статей «Актуальні питання освіти і науки»*. № 2017. С. 287–295.
7. Будник О. Б., Кондур О. С., Дяків І. Б. Цифрові технології в інклюзивній освіті: реалії, проблеми та перспективи. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. Вип. № 3. 2020. С. 39-45.
8. Вагіс А. І. Самоорганізація самостійної роботи студентів з фізики : синергетичний аспект. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи* : зб. наук. пр., Вип. 47. К., 2014. С. 25–29.
9. Вольська Н. Поняття організованості суб'єкта навчання у процесі пізнавальної діяльності. URL: <http://www.socwd.uzhgorod.ua/articles/11.html> (дата звернення: 12.05.2023)

10. Гаркуша С. В. Методи математичної статистики в педагогічних дослідженнях : навч.-метод. посіб. для аспірантів, спец. 014 Серед. освіта, 017 Фіз. культура і спорт. Чернігів, 2019. 72 с.
11. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. 47-ме вид. Київ., 1995.
12. Гречаник Н. І. Стан дослідженості проблеми формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи : вітчизняний досвід. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць*. 2019. № 71. С. 84–88.
13. Гриньова М. Саморегуляція як основа успішної навчальної діяльності молоді. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 8(2). С. 159-163.
14. Гуцол М. І. Самоконтроль студентів при вивченні латинської та іноземних мов у медичних ЗВО України. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 7-8 листопада 2019 р.)*. Полтава, 2019. С. 93–99.
15. Давидов В. Теорія розвивального навчання. Київ. 2010. 544 с.
16. Державний стандарт початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р., № 87). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennyaderzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 08.06.2023).
17. Довбенко Н. В., Москаленко Ю. М. Науково-філософські ідеї І. А. Зязюна у контексті реформування національної педагогічної освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2018. Т. 2(179). С. 5–7. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-2\(179\)-5-7](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-2(179)-5-7) (дата звернення: 17.11.2022).
18. Довга Т. Я., Нікітіна О. О. Загальнонавчальні уміння і навички: теорія та практика формування в учнів початкової школи : метод. посіб. Київ : ТОВ «СІТПРІНТ», 2013. 96 с.
19. Дребет В. В. Іменник у сучасній німецькій мові: семантика, синтагматика,

парадигматика (лінгвосинергетичний підхід) : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2017. 510 с.

20. Дячук П. Самооцінка в особистісному розвитку молодшого школяра. *Репозитарій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*: Головна сторінка. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10467/1/Самооцінка%20в%20особистісному%20розви.pdf> (дата звернення: 19.05.2023).

21. Єжова О. О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 3. С. 39–43. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2014_3_8 (дата звернення: 16.06.2023).

22. Жаркова І. Розвиток інтелектуальної обдарованості в молодших школярів на уроках природознавства. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2017. Випуск LXXX. Том 2. С. 66-71.

23. Журавльова Л. С. Проблема організації самостійної діяльності учнів в умовах початкової школи: соціально-педагогічний аспект. *International Scientific Conference, Kaunas, Lithuania*. 2018. С. 23-26.

24. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. *Освіта. UA*. URL: <https://osvita.ua/school/estimation/2358/> (дата звернення: 19.10.2023).

25. Зеленська Л. Д., Саакова С. О. Нова українська школа – стан та перспективи. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1\(184\)-5-7](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1(184)-5-7). (дата звернення: 08.09.2023).

26. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність : підручник / ред. І. А. Зязюн. Київ : Вища шк., 1997. 349 с.

27. Ілійчук Л. Формування навичок самоконтролю молодших школярів у навчальному процесі початкової школи. *Гірська школа Українських Карпат*. 2015. № 12-13. С. 155–159.

28. Ковальчук Р. О. Самоорганізація особистості як психологічний феномен. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. 2013. № 15. С. 163–169.

29. Когут І. Інформаційна компетентність як структурний компонент професійно-педагогічної комунікативної компетентності педагога в сучасному освітньому просторі. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3-4 (22-23). С. 246–258.
30. Козлов М. І. Когнітивна сфера. *Енциклопедія практичної психології*. URL: http://psychologis.com.ua/kognitivnaya_sfera.htm (дата звернення: 03.03.2023).
31. Концепція Нової Української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 13.03.2013).
32. Кремень В. Г. Синергетика і освіта: людина в процесах самоорганізації «відкритих» систем. *Синергетика і творчість: Матеріали всеукр. конф., 11 листопада 2011 р.*, м. Київ., 2011. С. 4–11.
33. Курейчик В. М., Писаренко В. І. Синергетика в освіті. *Відкрита освіта*. 2010. № 4. С. 33–44.
34. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2010. 128 с.
35. Легін В. Рефлексивні вміння у навчальній діяльності молодших школярів. 2018. № 10(62). С. 73–77. URL: <https://www.molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3707>.
36. Лісіна Л. Дослідження проблем методичної підготовки вчителів початкової школи: синергетичний підхід. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти: міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Бердянськ, м. Бердянськ, 26–27 листоп. 2020 р. 2020. С. 62–65.
37. Мелосік З. Педагогіка постмодернізму. *Шлях освіти*, 2004. № 4. С. 11-16.
38. Мельничук В., Осіпчук В. Формування навичок самоконтролю молодших школярів. Інноваційні педагогічні технології в загальноосвітній школі: теорія та практика. *Тези всеукр. інтернет-конференції*, м. Умань, 22 лют. 2019 р.
39. Мирончук Н. М. Критерії та показники сформованості у майбутніх викладачів вищої школи готовності до самоорганізації у професійній діяльності. *Проблеми освіти: зб. наук. праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*. 2018. С. 173–178.

40. Мирончук Н. М. Самомотивація як складова самоорганізації викладача у професійній діяльності. *Проблеми освіти: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД»*. 2018. № 88. С. 65–74.
41. Мислення в діяльності молодших школярів / ред.: Г. Костюк, Г. Балл. Київ., 2010. 159 с.
42. Міністерство освіти і науки України – Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти. *Головна | Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 22.05.2023).
43. Мощний Ф. В. Аналіз непараметричних і параметричних критеріїв перевірки статистичних гіпотез. Частина I. Критерії узгодження Пірсона і Колмогорова. *Статистика України*. 2018. № 4. С. 14–24.
44. Наказ МОН про впровадження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу в Новій українській школі : Наказ МОН від 20.08.2018 р. № 924. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/924.pdf>.
45. Нелін Є. П., Долгова О. Є. Формування універсальних навчальних дій при навчанні математики як складова розвитку творчої особистості учня. *Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2015»* : матеріали II Міжнар. науково-метод. конф., м. Суми, 3–4 груд. 2015 р. / упоряд. О. С. Чашечникова. Суми : ВВП «Мрія», 2015. С. 72–73.
46. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / ред. Н. Бібік. Київ : ТОВ «Вид. дім «Плеяди», 2017. 206 с.
47. Олійник О. Ообливості формування навичок самообслуговування у молодших школярів на уроках трудового навчання, НОВА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА. 2014. № 4 (80)
48. Плахотнюк Н. П. Критерії та показники рівня готовності майбутніх

учителів до інноваційної діяльності. *Збірник наукових праць Слов'янського державного педагогічного університету*. 2010. II(5). С. 181–191.

49. Починкова М. М. Системний та синергетичний підходи у формуванні критичного мислення майбутніх учителів початкової школи. *Education and Pedagogical Sciences («Освіта та педагогічна наука»)*. 2019. № 3 (172). С. 44–54.

50. Проблема формування умінь самоконтролю молодших школярів в теорії і сучасній освітній практиці / О. О. Васько та ін. *Education for Achieving Sustainable Development : series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology*. 2020. Monograph 35. С. 13–21.

51. «Про освіту» : Закон України від 19.01.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 25.02.2023).

52. Прохоренко Л. І. Формування саморегуляції на уроках математики у молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Чернівці : Букрек, 2015. 190 с.

53. Проценко О. Акмеологічна компетентність майбутнього викладача закладу вищої освіти: структура і зміст. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 1-2 (24-25). С. 344–354.

54. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі : Наказ МОН від 20.08.2018 р. № 924.

55. Реалізація державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» : монографія / ред. С. Л. Лондара. Київ : ДНУ «Ін-т освіт. аналітики», 2019. 192 с.

56. Роджерс К. Консультування і психотерапія. Новітні підходи у психологічній практиці. *ICI*, Серія: Психологія. 224 с.

57. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід : монографія / ред. П. Ю. Саух. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 184 с.

58. Романюк А. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в початковій школі. *Прикладні аспекти інформаційного забезпечення та обґрунтування технічних і управлінських рішень*. 2017. С. 128–130.
59. Рябова Ю. М. Критерії визначення рівня готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності в багатонаціональному середовищі. *Science Review*. 2018. Т. 2(9), Vol.5. С. 55–57.
60. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Київ : Абрис, 1997. 416 с.
61. Савченко О. Я. Початкова ланка в системі безперервної освіти. *Початкова школа*. 2015. № 4. С. 5–9.
62. Сидоренко О. Особливості самоконтролю в учнів молодшого шкільного віку з низькими навчальними досягненнями. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: філософія, педагогіка, психологія*. 2014. № 36. С. 153–161.
63. Синергетика і освіта : монографія / ред. В. Г. Кремень. Київ : Ін-т обдар. дитини, 2017. 348 с.
64. Сковорода Г. Твори: у 2-х т. Київ : АТ «Обереги», 1994.
65. Сологуб А. І. Самоорганізація–засіб самотворення креативної особистості обдарованої дитини. *Theory and methods of e-learning*. 2011. Т. 2. С. 159-164.
66. Степанов О. М. Педагогічна психологія : навчальний посібник / О. М. Степанов. Київ : Академвидав, 2017. 416 с.
67. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / ред. О. В. Сухомлинська. Харків : Акта, 2017. 545 с.
68. Теорія організації : навч. посіб. для студентів екон. спец. / уклад.: М. Л. Гончарова, Г. О. Мірошніченко. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 134 с.
69. Теслюк О. Я. Самоорганізація навчальної діяльності учнів початкової школи в контексті НУШ. Професійна компетентність учителя Нової української школи: формування, розвиток та удосконалення : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 22 травня 2020 р. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 75-77
70. Теслюк О. Я. Самоорганізація навчальної діяльності учнів початкової

школи як педагогічна проблема. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія*. 2020. Вип. 63. С. 37-43

71. Типова освітня програма для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення: 12.08.2023).

72. Ткаченко Л. І. Самоорганізація особистості: до витоків ідеї. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2012. № 5. С. 44–47.

73. Товканець О. Ергономіка розвивального середовища освітньої установи: умови формування. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2021. № 23. С. 241–248.

74. Токарева Н. М. Основи педагогічної психології. Кривий Ріг : Тов ВВП «Інтерсервіс», 2013. 223 с. URL: <https://doi.org/10.31812/0564/1758>

75. Федорак І. Розвиток самоорганізованості молодшого школяра шляхом становлення його як суб'єкта навчальної діяльності. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. Т. 13. URL: <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2011-13.%25p>.

76. Філоненко В. А. Актуалізація професійної самоорганізації майбутнього спеціаліста в умовах сучасного вищого професійного освіти. URL : http://yspu.org/conferences/Training_managers/15_FilonenkoVA.doc

77. Ханецька Н. В. Психологічні передумови розвитку молодшого школяря як суб'єкта учіння : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. К., 2005. 226 с.

78. Хриков Є. М. Педагогічні умови як складова наукових знань. *Шлях освіти*. 2011. № 2. С. 11–15.

79. Чайка В. М. Психолого-педагогічні умови підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти до саморегуляції професійної діяльності в процесі навчання у закладах вищої освіти : Підготов. майбут. фахівців початк. та дошк.

освіти: стратегії реформування: колект. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2019.

80. Чайка В. М. Теорія і технологія підготовки майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти. Тернопіль, 2006. 463 с.

81. Чайка В. М., Писарчук О. Т., Ратушняк Н. О., Теслюк О. Я. Формування вмінь самоорганізації навчальної діяльності учнів початкової школи з особливими потребами. *Zeszyty Naukowe. Wyższej Szkoły Gospodarki*, Tom 36, с.163-177. URL: <http://www.ers.byd.pl/userfiles/files/ZN%20Eom%205%202020.pdf>

82. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. Київ : Академія, 2000. 544 с.

83. Чикурова О. Я. Синергетичний підхід як методологічна основа теорії самоорганізації навчальної діяльності учнів початкової школи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка*. 2021. № 2. С. 21–28.

84. Чикурова О. Я. Технології дистанційного навчання для школи першого ступеня: етапи імплементації. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2022. Вип. 1(50). С. 302-306. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.302-306>

85. Чикурова О. Формування самопроцесів особистості учнів початкової школи як компонентів вміння самоорганізації навчальної діяльності. *InterConf*. 2022. № 14(113). С. 167–176.

86. Шаран О.В., Шаран В.Л., Кулинич М.М. Особливості використання електронно-освітніх ресурсів у процесі розвитку алгоритмічного мислення молодших школярів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 78. С. 130 – 134.